

PRVI SPOMENI *KUMICA* NA ZAGREBAČKOM PODRUČJU

MARIJA KARBIĆ

Hrvatski institut za povijest
Opatička 10
10000 Zagreb

UDK: 347.731.2-055.2(497.5 Zagreb)(091)

U prilogu se govori o najstarijim spomenima stanovnika okolnih sela u vrelima zagrebačkog Gradeca (sudskim knjigama, dokumentima vezanim uz sukobe s Kaptolom i odredbama povezanim s carinama, odnosno tržišnim pristojbama).

Ključne riječi: kumice / Zagreb / srednji vijek

Osim godišnjih sajмова koji su se tijekom srednjega vijeka u Gradecu održavali uz blagdan sv. Marka i sv. Margarete, a u biskupskom Zagrebu uz blagdan sv. Stjepana, u ovim je naseljima postojao i svakodnevni trg. Već je godine 1242. u Zlatnoj buli, kojom je Gradecu podijelio status slobodnoga kraljevskoga grada, kralj Bela IV. odredio da se ondje održava dva puta tjedno, u ponedjeljak i četvrtak, svečani trg, a svaki dan dnevni trg.¹ I dok su na godišnje sajmove dolazili trgovci s raznih strana i iz veće udaljenosti, na svakodnevni su trg svoju robu dolazili prodavati domaći obrtnici i trgovci te stanovnici okolnih sela (Tkalčić, 1889:LXXIX-LXXXI; Klaić, 1982:265-266).

Među njima nalazimo i žene, preteče današnjih *kumica*. O njima nema puno vijesti u vrelima, ali se ponešto može pronaći. Nažalost, te su vijesti zbog prirode vrela kojima raspoložemo uglavnom povezane s nasiljem i sporovima.

Ipak, prije nego navedem neke od tih događaja, spomenut ću podatak koji nalazimo u odredbi o visini pristojbi koja se plaćala za različite vrste robe, a koju je donio sabor koji je u Križevcima 1481. sazvao ban Ladislav Egervarski. Među ostalim u njoj se navodi da se od sira, jaja i sličnih stvari koje "žene donose na glavi", plaća pola denara, osim ako ima manje od deset sireva i pedeset jaja, kada se ne plaća ništa.² Zanimljivo je da je u odredbi navedeno da je riječ o proizvodima koje "žene nose na glavi". Taj opis odgovara i kasnijoj tipičnoj slici *kumice*, a u skladu je i s prikazom *kumice* na spomeniku koji se danas nalazi na zagrebačkoj tržnici Dolac.

---

¹ *Item, statuimus, quod in eadem civitate forum sollempne duobus diebus in ebdomada, videlicet die Lune et die Jouis celebretur, et preterea forum cottidianum cottidie habeatur* (Tkalčić, 1889:17).

² *Item de caseis, ovis et aliis similibus, que mulieres solent supra capite portare, recipiatur denarius medius; minus autem decem caseis, quinquaginta ovis nil solvatur* (Tkalčić, 1894:415-416).

Inače, najstarije vijesti iz zagrebačkog Gradeca u kojima se spominju *kumice* nalazimo u gradečkim sudskim spisima. Ondje su označene kao kmetice (*iobagisse*). Godine 1359. *iobagissa* Ivana Chidauchicha je svjedokinja u sporu, koji se između Andrije i Peterka vodio poradi neke uvrede (Tkalčić, 1897:140), a 1363. spominju se dvije kmetice Nikole, sina Arlandova,³ koje su istukle ženu nekog Strabona (Tkalčić, 1897:271). Nažalost, ti su sudski zapisi vrlo šturi pa ne znamo ništa detaljnije o tijeku događaja. Ipak, lako je moguće da su oba događaja bila povezana s njihovim dolaskom na tržnicu. U prvome su, zatekavši se ondje, mogle čuti uvrede koje su pale između Andrije i Peterka, a u drugom su se na trgu same sukobiti sa Strabonom ženom.

Kumice su idući na tržnicu stradavale i za sukoba između Gradeca i Kaptola. Tako su dan prije Petrova 1375. godine kaptolski ljudi napali na javnom putu na području pod gradečkom jurisdikcijom žene i djevojke koje su nosile robu na prodaju u grad. Robu su im oteli, a njih su svukli i time im povrijedili čast. Žene su spasili njihovi muževi i rođaci, koji su dojurili na poziv u pomoć i otjerali napadače (Tkalčić, 1889:246-247). Sličan se događaj ponovio i dvije godine kasnije (1377.). Žene i djevojke iz Nove Vesi kraj Save, koje su na prodaju nosile lan, jaja, mlijeko, sir i drugu hranu, napali su kaptolski ljudi, opljačkali ih, svukli i zlostavljali (Tkalčić, 1889:258).

Navedene vijesti, osim što svjedoče o žalosnim događajima, potvrđuju i vrstu namirnica koje su seljanke iz okolice prodavale na Gradecu. Kao i u odredbi iz 1481. ovdje se ističu jaja i mliječni proizvodi.

Ovom malom bilješkom željela sam upozoriti na najranije vijesti vezane uz *kumice*. Iako su vijesti o njima rijetke, ipak njihov trag nalazimo u pisanim vrelima.

LITERATURA

KLAIĆ, Nada (1982): *Povijest Zagreba I. Zagreb u srednjem vijeku*. Sveučilišna naklada Liber, Zagreb.

TKALČIĆ, Ivan Krstitelj (1889): *Povjestni spomenici slob. kralj. grada Zagreba 1*. Grad Zagreb, Zagreb.

TKALČIĆ, Ivan Krstitelj (1894): *Povjestni spomenici slob. kralj. grada Zagreba 2*. Grad Zagreb, Zagreb.

TKALČIĆ, Ivan Krstitelj (1897): *Povjestni spomenici slob. kralj. grada Zagreba 4*. Grad Zagreb, Zagreb.

---

³ Nikola je bio vlasnik susedgradskog vlastelinstva (Klaić, 1982:61).

FIRST MENTIONS OF THE *KUMICE* (PEASANT WOMEN TRADING GOODS)
IN THE AREA OF ZAGREB

Summary

This short note presents several notices about female inhabitants of the rural area of present-day Zagreb in the Middle Ages and their coming to the city market. It is also discussed the regulation on taxes from 1481 passed by the Diet and speaking, among other matters, about the sum to be paid by "women bringing cheese, eggs and similar products on their heads" for selling. Other data mentioned in the article relates, because of the nature of the sources on our disposal, on cases connected with violence. Some of them were results of the conflicts among individuals and some of those between the free royal city of Gradec and the bishop's borough of Zagreb (Kaptol).

Key words: *kumice* / Zagreb / Middle Age